

מישטרה ומים

גון המים בארץ, לא התעלמו מעדינותו של המצב. לא היה זה סוד שיושבי כפר-מנדא אהבו את אומתם, ממש כמו כל האכרים האחרים. ככל האכרים האחרים, אשר אדמותיהם עמרו בס- כנת-הפקעה רצו גם בני כפר מנדא להשיג את הפיצויים הטובים ביותר. ועוד משהו: הם לא רצו לקבל כפיצוי קרקעות נטושים. הנתר- נים תחת פיקוחו של האפוטרופוס. לא היה להם כל רצון לרכוש לעצמם אויבין מעברו השני של הגבול.

המצב היה עדין באמת ובתמים. אולם בעיני הגיאולוגים וההידרולוגים היתה הבעיה העיר- קרית לא בעיית הדם, אלא בעיית-המים. תוכ- ניות-ההשקאה הגדולות העסיקו אותם עשרים וארבע שעות בימימה, לא הותירו להם פנאי לחישובים אחרים.

על אף כל זאת נערך בכפר מנדא מסע-תע- מולה נרחב. האכרים הומונו בזה אחר זה לקר- יה הנצרתית (מוסקובייה), כוודו בקפה חריף ובסגירות- רח-יות, נשאלו איך יהיה ברצונם לקבל פיצויים, כאשר תדרוש הממשלה את הא- דמה.

אחרים מכניה-הכפר ביקשו כסף. אחרים דר- שו קרקע דשנה במקום אחר. היו גם שביקשו עזרי כבשים ועצים. אולם כל אלה היו רק מר- עוט: זילקם הגדול של 1700 התושבים סירבו לדון על מכירת אדמותיהם, לא רצו לעזוב את הבקעה: "כאן חיינו, וכאן נמות!"

מודים מסוג חדש

בינתיים התקדם ביצוע התוכנית של אגם בית-נטופה. הממשלה היתה מעוניינת לשים קץ למשאומתן המיגע עץ הכפרים. אולם כדי לעשות זאת היה עליה לקבוע תחילה את ערכם הכלכלי של נכסיה-הכפר.

במהרה הופיעו בכפר מנדא מודים מסוג חדש. הם לא טיפסו על הרים, אלא עברו מבית לבית, מדור, רשמו טורי ספרות בפנקסיהם השחורים, אחר נעלמו כלעומת שבאו. כאר- בעים בתים ומדרו באופן זה — וליבור התר- שבים נתמלאו בחששות כבדים.

הם שמעו כי גם בכפרים אחרים באו פקיד-י ממשלה ומדרו את הבתים והתצורות, והם ידעו את ימשמעות-המדירות: בכל אותם כפרים גורשו התושבים מבתיהם בכוח, והבתים פוצצו. זה אירע גם בכפר ברעב, על הגבול הלבנוני. "במקרה שלנו, לא חשבנו שהכפר יפוצץ." אמר אחד שאנאוי בלגמו מן הקפה, "חשבנו שהבתים יימסרו לעולים חרשים, היות ולאחר השלמת האגם רה ה חשיבות-הבקעה גדולה מאד."

השבוע געשו הרוחות בכפר הקטן אשר כעמק בית-נטופה. מנועי-מכוניות טירטרו. נשים צרחו. אבנים התנפצו על קובעי- פלדה ואלות ירדו על גולגולות אדם. היה זה קטע חדש בטרגדיה עתיקה: התנגשות המדינה והפרט, זכויות-הכלל מול זכויות-היחיד. טרגדיה זו התחוללה בכל ארץ, עת הפקיעו השלטונות את אדמותיהם של איכרים, המעוררים בקרקע, לצורכי פיתוח. אולם בכפר מנדא נוסף עליה תכונה מחרופה שבעתיים: אי-האמון של הפלאחים הערביים כי מדינת-ישראל תמלא את הבטחותיה כלפי-הם. בני מנדא האמינו כי אם לא ייאחזו בציפורניהם באדמת אכר- תיהם, ינושזו כדיל. כך הפכה ברכת-המים לקללת-הכפר.

עוד בימים קדומים ביותר היתה בקעת בית- נטופה המוריקה המפתח הכלכלי והאיסטרטגי לכל איזור הגליל. הבקעה המשתרעת על שטח של 240 קילומטרים מרובעים והמוקפת הרים גבוהים, אשר מגינים עליה מפני הרוחות, הי- תה מאז ומתמיד מקום מצויין להתישבות: המים היו מרובים. הארמה היתה דשנה. כיום עובדים בבקעה גיאולוג וארכיאולוג. הם פועלים תוך שיתוף הדוק. הראשון מספר כי בתקופה טרום-היסטורית היתה הבקעה אגם מים גדול. השני מגלה כי בימי הבית הראשון והשני בנו יושבי הגליל בבקעה בריכות-מים ענקיות, אשר הירו את צמאונם והשקו את שדותיהם בתקופות של מצור, או בצורת.

על פסגת הר נישא, מעל לכפר הערבי מנדא, נראים עדיין שרידי המבצר העברי העתיק יו- דפת. מגיני המבצר נכנעו ללגיונות הרומאים, החבושים קיבעי-נחושת רק לאחר שאולו טי- פות המים והדם האחרונות. בשבוע שעבר שבו והופיעו למרגלות אותו הר אנשים חבושים קובעי-פלדה. גם הפעם דהדו בחלל-האוויר זע- קות של כאב ושנאה — וגם הפעם התנהל המאבק מכביב לדם ומים.

השעה היתה שעת-צהריים של יום ה'. אחמד שיאנאוי, בן 62, אחד פנכבי כפר מנדא, ישב בבית האבן שלו, אשר בקצה הכפר ולגב קפה מהביל. לצדו ישבו אשתו ובנו, מוסטבה. שאנאוי שוחרר זה עתה מכלא שפרעם יהוד עם 100 מגברי כפר מנדא.

התסיסה בכפר הקטן התחילה עוד לפני זמן רב, כאשר הגיעו לבקעת בית-נטופה הגיפים הראשונים של תכנון הטיס לישראל. אחדים מן האנשים שבאו בגיפים טיפסו על ההרים, הח- זיקו בידיהם מוטות ארוכים. אנשים אחרים עמדו מרחוק, התבוננו במוטות דרך שטיפרות. אחר הגיעו למקום ציוד כבד, ואיתו באו אנ- שים נוספים, שטיפסו על ההרים, אספו אבנים בעלות צבעים שונים. בקצה המערבי של הבקי- עה הוצב מגדל קידוח, ומכונותיו סאנו יומם ולילה. עתה ידעו יושבי הכפר כי הקיץ הקץ על שלוחתם.

במהרה נודע ליושבי הכפר פשר כל הפעיר- לור: אדם מיצ'קגוף בא לכפר מנדא, הראה ליושבינו מפות ותוכניות, הסביר להם כי הי- בקעה עתידה להפוך לאגם אחד גדול. הוא הסי- ביר גם כי כאשר יכסו המים את הכפר, תדאג הממשלה לשיכון התושבים, תקים בשבילם הי- עתק מדוייק של הכפר המקורי — במקום אחר.

כאן חיינו, כאן נמות!

האנשים שישבו במשרדי תהיל, עסקו בתיכ-

באים לכפר מנדא